

Διαδικτυακή συνάντηση, εκδήλωση – ενημέρωση
των Συλλόγων Εκπαιδευτικών και των Συλλόγων Γονέων & Κηδεμόνων Σχολικών Μονάδων
σε συνεργασία με την Ένωση Γονέων Βόλου, το «Χαμόγελο του Παιδιού»
και την Εισαγγελία Ανηλίκων Βόλου
με θέμα : «Κακοποίηση – Παραμέληση Παιδιών»

Βόλος, 16 Μαρτίου 2022

Εισήγηση της Εισαγγελέως Ανηλίκων Βόλου με θέμα
« Γενετήσια εκμετάλλευση – κακοποίηση & παραμέληση ανηλίκων :
Ο ρόλος του Εισαγγελέα »

Καλησπέρα και από εμένα. Θα ήθελα να ευχαριστήσω κι εγώ με τη σειρά μου τον κ. Φίλιππο Κωνσταντινίδη για την πρόσκληση συμμετοχής στην αποψινή διαδικτυακή μας συνάντηση, τον κύριο Στέφανο Αλεβίζο για τη συνεργασία μας αυτή, καθώς και όλους εσάς, γονείς και εκπαιδευτικούς, για το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή σας.

Ονομάζομαι Μαρία-Σοφία Βαΐτση, και υπηρετώ στην Εισαγγελία Πρωτοδικών Βόλου με το βαθμό του Αντεισαγγελέα Πρωτοδικών, ήδη από τον Σεπτέμβριο του 2018, οπότε και ταυτόχρονα ανέλαβα και τα καθήκοντα του Εισαγγελέα Ανηλίκων Βόλου, μέχρι και σήμερα.

Το Τμήμα Ανηλίκων αποτελεί ξεχωριστή και - εν μέρει – αυτοτελή υπηρεσία της εκάστοτε Εισαγγελίας Πρωτοδικών, και αποτελεί το βασικό εγγυητή των δικαιωμάτων των ανηλίκων σε μία ευνομούμενη Πολιτεία. Διαδραματίζει σημαντικό προληπτικό και εγγυητικό ρόλο στον κοινωνικό τομέα, ενώ κρίσιμος είναι και ο κατασταλτικός του ρόλος.

Η ανηλικότητα προστατεύεται στο ποινικό μας σύστημα ως αυτοτελές «έννομο αγαθό». Σύμφωνα με το άρθρο 121 του Ποινικού Κώδικα «ως ανήλικος νοείται ο έχων, κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης του, ηλικία μεταξύ του 12^{ου} και του 18^{ου} έτους, συμπληρωμένων.». Οι ανήλικοι ηλικίας κάτω των 12 ετών, για το ποινικό δίκαιο είναι «παιδιά» και δεν απασχολούν της Αστυνομία, τον Εισαγγελέα, τον Ανακριτή και τον Δικαστή Ανηλίκων ως «δράστες», ο,τιδήποτε και να διαπράξουν. Χωρίς αυτό να σημαίνει βέβαια, ότι οποιαδήποτε παραβατική συμπεριφορά ενός «παιδιού» δεν επισύρει συνέπειες αστικής φύσεως για εκείνο και τους γονείς του, οι οποίες και θα παρατεθούν παρακάτω. Για το λόγο αυτό, και λαμβάνοντας υπόψη ότι απευθύνομαι σήμερα σε εκπαιδευτικούς και γονείς μαθητών του Δημοτικού και του Νηπιαγωγείου, η εισήγησή μου δεν θα αναφερθεί στους «ανήλικους ποινικούς δράστες», αλλά αντιθέτως, στα ανήλικα «παιδιά», τόσο ως

«θύματα κακοποίησης» (κατά τον Ποινικό Κώδικα και τον Νόμο *περί ενδοικογενειακής βίας*), όσο και ως «παραμελημένα μέλη μίας οικογένειας», και στο ρόλο του Εισαγγελέα εν γένει, αλλά και του Εισαγγελέα Ανηλίκων ειδικότερα.

Α] «Η κακοποίηση του ανηλίκου» ως έννοια, λίγο πολύ γίνεται κατανοητή και από τους μη έχοντες «νομική κατάρτιση».

Κάθε «παιδί», κάθε ηλικίας, και από οποιαδήποτε κοινωνική ή οικονομική τάξη και αν προέρχεται, μπορεί να υπάρξει «θύμα κακοποίησης». Οι κίνδυνοι είναι αυξημένοι σε απομακρυσμένες φτωχές περιοχές καθώς και σε αλλοδαπούς, ή ομάδες που κινδυνεύουν από αποκλεισμό, διότι τα εν λόγω περιστατικά συνήθως αποσιωπώνται, ωστόσο ο κίνδυνος αποσιώπησης παρατηρείται και σε άλλες κοινωνικές ομάδες, με απώτερο στόχο την αποφυγή «στιγματισμού της οικογένειας».

Ι] Ποιες είναι όμως οι μορφές «κακοποίησης» ;

α) «η σωματική κακοποίηση» : Ως τέτοια νοείται η χρήση σωματικής βίας σε βάρος ενός παιδιού [: τα χτυπήματα με τα χέρια, οι κλωτσιές, το δάγκωμα, το κάψιμο, ο στραγγαλισμός, η πρόκληση ασφυξίας, η δηλητηρίαση ενός παιδιού, ακόμη και το βίαιο ταρακούνημα ενός νεογνού ή βρέφους], η οποία επιφέρει βλάβη στην υγεία του παιδιού, στην επιβίωση, στην ανάπτυξη ή και στην αξιοπρέπειά του. Δεν είναι λίγες οι φορές που η «σωματική κακοποίηση» λαμβάνει χώρα στο σπίτι από τους γονείς και τους φροντιστές των παιδιών, ως *τιμωρία ή επιβολή υπερβολικά αυστηρής πειθαρχίας*.

β) «η ψυχολογική - συναισθηματική κακοποίηση» : Ως τέτοια νοείται η μεμονωμένη ή και διαρκή συμπεριφορά σε βάρος του παιδιού, κυρίως προερχόμενη από το οικογενειακό ή και σχολικό περιβάλλον του, χωρίς αυτή να εμπεριέχει στοιχεία σωματικής βία, η οποία επιφέρει δυσμενείς επιπτώσεις στη συναισθηματική υγεία και ανάπτυξη του παιδιού. Τέτοιες πρακτικές είναι : ο περιορισμός των κινήσεων του παιδιού, η ταπείνωσή του, η καλλιέργεια συναισθήματος ενοχής στο παιδί, η διατύπωση απειλών και γενικά ο εκφοβισμός του, η διάκριση εις βάρος του, η γελοιοποίησή του και άλλες (μη σωματικές) μορφές απόρριψης ή εχθρικής αντιμετώπισης.

γ) «η σεξουαλική κακοποίηση» : ως τέτοια νοείται «η εμπλοκή/συμμετοχή ενός παιδιού σε σεξουαλική δραστηριότητα, την οποία δεν κατανοεί πλήρως, και για την οποία επομένως δεν είναι σε θέση να συναινέσει, ή δεν είναι αναπτυξιακά ώριμο. Αποσκοπεί, δε, στη διέγερση ή ικανοποίηση του ενήλικα. Συνήθως, οι δράστες σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών εντοπίζονται στον ευρύτερο οικογενειακό κύκλο του παιδιού [π.χ. σύντροφος της μητέρας, οικογενειακός φίλος, φίλος του παιδιού].

δ) «η παραμέληση»: Παρατηρείται μέσα στις οικογένειες και μπορεί να περιλαμβάνει την έλλειψη διατροφής, ιατρικής φροντίδας, συναισθηματικής ασφάλειας, ένδυσης, στέγασης, σχολικής φοίτησης ή ασφαλών συνθηκών διαβίωσης. Επίσης υφίσταται όταν οι γονείς δεν παρέχουν, ή παρέχουν ανεπαρκή, φροντίδα στο παιδί, σε βαθμό που να τίθεται σε σοβαρό κίνδυνο η υγεία και η ανάπτυξη του. Οι γονείς των παραμελημένων παιδιών δεν είναι απαραίτητα φτωχοί, αντιθέτως μπορεί να είναι οικονομικά ευκατάστατοι. Η παραμέληση δεν πρέπει να συγχέεται με την ένδεια πόρων της οικογένειας. «Παραμέληση» συνιστά και η αδιαφορία των γονέων για τις πραγματικές ανάγκες του παιδιού, η συστηματική απουσία τους από την καθημερινότητα του παιδιού τους, είναι, δε, αδιάφορο εάν του έχουν εξασφαλίσει ένα πολύ καλό βιωτικό επίπεδο και μία άνετη ζωή από οικονομική άποψη, με σοβαρή, ωστόσο, απουσία ηθικής και ψυχοσυναισθηματικής στήριξης.

ε) «η διαδικτυακή κακοποίηση» : Ως τέτοια νοείται η «τρομοκρατία του κυβερνοχώρου», μία μορφή λεκτικής και ψυχολογικής βίας, με θύματα (αλλά και δράστες) κυρίως μαθητές, η οποία ασκείται μέσω των υπηρεσιών του διαδικτύου και της κινητής τηλεφωνίας.

ε) «η παιδική εργασία» : μπορεί να θεωρηθεί ως μορφή παιδικής κακοποίησης, όταν έχει το χαρακτήρα παραμέλησης, κακομεταχείρισης αλλά και οικονομικής και σεξουαλικής εκμετάλλευσης καθώς και όταν καταπατά τα δικαιώματα του παιδιού για φοίτηση στο σχολείο και την ανάπαυση-ψυχαγωγία.

στ) «η κακοποίηση νεογνού/βρέφους» : είναι φαινόμενο που παρατηρείται επίσης μέσα στις οικογένειες. Συνήθως, η μητέρα χορηγεί ναρκωτικά ή αλκοόλ στο βρέφος για να μην κλαίει και την ενοχλεί, ή κακοποιεί το βρέφος, και αυτό εμφανίζει το σύνδρομο του «αιφνιδίου θανάτου».

II] Οι σημαντικότερες νομοθετικές διατάξεις που τυποποιούν αδικήματα σε βάρος των ανηλίκων, διακρίνονται σε κακουργήματα και πλημμελήματα.

ΚΑΚΟΥΡΓΗΜΑΤΑ (που τιμωρούνται με ποινές κάθειρξης, πρόσκαιρης ή ισόβιας, κατά περίπτωση) είναι : i) **Εμπορία ανηλίκου**, με σκοπό την εργασιακή ή γενετήσια εκμετάλλευσή του, ακόμη και την αφαίρεση οργάνων του σώματός του για περαιτέρω εμπορία αυτών, ii) **βιασμός ανηλίκου**, iii) **γενετήσια πράξη** με ανήλικο (συνήθως με παραπλάνηση, χωρίς άσκηση σωματικής βίας ωστόσο), iv) **κατάχρηση ανηλίκου** (με γενετήσιες πράξεις σε βάρος του) από δράστη στον οποίο έχουν εμπιστευτεί τον ανήλικο να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά, v) **γενετήσιες πράξεις με ανήλικο έναντι αμοιβής ή δώρων**, vi) **γενετήσια πράξη μεταξύ συγγενών**, vii) **διοργάνωση «σεξουαλικού τουρισμού»** με σκοπό την τέλεση γενετήσιων πράξεων σε βάρος

ανηλίκων στον τόπο προορισμού, viii) κατ' επάγγελμα πώληση και διανομή υλικού παιδικής πορνογραφίας, ix) χρησιμοποίηση ανηλίκων για την παραγωγή πορνογραφικού υλικού.

ΠΛΗΜΜΕΛΗΜΑΤΑ (που τιμωρούνται με ποινές φυλάκισης) είναι : i) **προσβολή γενετικής αξιοπρέπειας** ανηλίκου, ii) **προσβολή αιδούς** ανηλίκου, iii) **διευκόλυνση προσβολών της ανηλικότητας**, iv) **κατοχή και μετάδοση υλικού παιδικής πορνογραφίας**.

Η συνηθέστερη, δε, αξιόποινη πράξη σε βάρος ανηλίκων είναι «**η ενδοοικογενειακή βία, με θύμα ανήλικο μέλος της οικογένειας**». Ενδοοικογενειακή βία συνιστούν οι σωματικές κακώσεις και σωματικές/ψυχικές βλάβες που υφίσταται ένα παιδί από κάποιο άλλο μέλος της οικογένειάς του. Επίσης, η απειλή καθώς και η παράνομη βία σε βάρος του, προκληθείσα από άλλο μέλος της οικογένειάς του. Θύμα ενδοοικογενειακής βίας είναι και το παιδί ενώπιον του οποίου τελείται μία πράξη ενδοοικογενειακής βίας μεταξύ άλλων μελών της οικογένειας, μόνο και μόνο επειδή όντας παρόν, βιώνει αυτή τη βίαιη κατάσταση μέσα στην οικογένειά του. Επίσης, στο Ν.3500/2006 «περί ενδοοικογενειακής βίας», θεσπίζεται «ο θεσμός της ποινικής διαμεσολάβησης. Πρόκειται στην ουσία για μία δεύτερη ευκαιρία που δίδεται από τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών στα μέλη της οικογένειας, εφόσον βέβαια εκείνα δηλώσουν ότι είναι πρόθυμα να υπαχθούν σε αυτή τη διαδικασία, με την υποχρεωτική παραπομπή τους στις κοινωνικές υπηρεσίες και την παρακολούθηση προγράμματος συμβουλευτικής οικογενειακής υποστηρικτικής, προκειμένου να επέλθει οικογενειακή ηρεμία και να αποκατασταθούν οι τεταμένες οικογενειακές σχέσεις. Για τη συμμετοχή και την πρόοδο των μελών της οικογένειας (δράστη και θύματος) ενημερώνεται από την αρμόδια κοινωνική υπηρεσία ο Εισαγγελέας και εφόσον διαπιστώσει ότι οι σχέσεις έχουν πλέον αποκατασταθεί, θέτει οριστικά τη σχηματισθείσα δικογραφία στο Αρχείο. Ειδικά, δε, όταν το θύμα της ενδοοικογενειακής βίας είναι ανήλικος και δράστης ο γονέας του, τότε για τη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης αποφασίζει για λογαριασμό του ανηλίκου ο Εισαγγελέας Ανηλίκων, ο οποίος, μετά από συνάντηση μαζί τους, θα κρίνει εάν επιδέχεται διαμεσολάβησης και βελτίωσης η μεταξύ γονέα – παιδιού διαταραγμένη σχέση τους. Θεσπίζεται, δε, υποχρέωση των εκπαιδευτικών για αμελητί ενημέρωση των διωκτικών Αρχών όταν διαπιστώσουν τέλεση κάποιου σχετικού αδικήματος σε βάρος μαθητή.

B] Ενέργειες της εισαγγελικής αρχής όταν καταγγέλλεται περιστατικό κακοποίησης - οποιασδήποτε μορφής- ανηλίκου

i) σχηματισμός ποινικής δικογραφίας, προς ποινική διερεύνηση της καταγγελίας

Όταν περιέρχεται στην Εισαγγελία (ή στην Εισαγγελία Ανηλίκων) μια αναφορά με την οποία καταγγέλλεται περιστατικό κακοποίησης ανηλίκου, ο Εισαγγελέας τη διαβιβάζει στην

αρμόδια Αστυνομική Αρχή, με παραγγελία κατεπείγουσας προκαταρκτικής εξέτασης, κατά την οποία οι αστυνομικοί καλούνται άμεσα να επιχειρήσουν ανακριτικές πράξεις, προς βεβαίωση της πράξης και ανακάλυψη του δράστη. Όταν, δε, η καταγγελία περιέρχεται απευθείας σε αστυνομικά όργανα, οι αστυνομικοί υποχρεούνται αμελητί, ακόμη και χωρίς προηγούμενη παραγγελία μας, να επιχειρήσουν κατεπειγόντως ανακριτικές πράξεις για τη διερεύνηση του εγκλήματος. Είναι προφανές ότι στις περιπτώσεις αυτές κομβική σημασία για την αποτελεσματικότητα της έρευνας έχουν η ταχύτητα και η προσοχή με την οποία θα διεξαχθεί η έρευνα. Οι αστυνομικοί λαμβάνουν καταθέσεις μαρτύρων, καθώς και τη μαρτυρική κατάθεση του ιδίου του ανηλικού θύματος, με σεβασμό στο συμφέρον και τα δικαιώματά του και με όσο το δυνατό μεγαλύτερη σαφήνεια και λεπτομέρεια, προκειμένου να αποφεύγεται η δευτερογενής κακοποίηση του θύματος από τις επανειλημμένες καταθέσεις του ανηλικού ενώπιον των δικαστικών Αρχών. Στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προβλέπεται ειδικότερος τρόπος εξέτασης των ανηλικών ως θυμάτων εγκλημάτων γενετήσιας εκμετάλλευσης, με διορισμό παιδοψυχολόγου ή παιδοψυχιάτρου ως πραγματογνώμονα, ο οποίος αφού πρώτα αποφανθεί περί της αντιληπτικής ικανότητας και της ψυχικής κατάστασης του ανηλικού, προετοιμάζοντάς τον για την κατάθεση που θα ακολουθήσει, σε συνεργασία με την Αστυνομία και τον Εισαγγελέα υποβάλλει τα ερωτήματα που επιθυμεί το ανακριτικό όργανο ή ο Εισαγγελέας να υποβληθούν, με προσεγμένη και κατάλληλη για την ηλικία του ανηλικού διατύπωση. Η κατάθεση του ανηλικού συντάσσεται εγγράφως και καταχωρίζεται και σε ηλεκτρονικό οπτικοακουστικό μέσο, το οποίο και αντικαθιστά την φυσική παρουσία του ανηλικού στα επόμενα στάδια της διαδικασίας. Στη συνέχεια, άμεσα, παραπέμπουν το ανήλικο θύμα για ιατροδικαστική εξέταση προκειμένου να εξετασθεί ο ανήλικος και να διαπιστωθεί αν υπάρχουν κακώσεις, και ποιες, το μέσο που χρησιμοποιήθηκε και ο χρόνος στον οποίο ανάγονται. Διενεργούνται, βέβαια, παράλληλα και όλες οι προβλεπόμενες ανακριτικές ενέργειες για την ανακάλυψη της αλήθειας (γενετικό υλικό, αποτυπώματα, βιντεοληπτικό υλικό). Εφόσον, δε, πρόκειται για αυτόφωρο έγκλημα, αναζητείται ο δράστης από την αστυνομία, συλλαμβάνεται και προσάγεται συνοδεία αστυνομικών οργάνων ενώπιον του Εισαγγελέα Υπηρεσίας.

ii) Συγχρόνως, όμως, με το σχηματισμό ποινικής δικογραφίας, στις περιπτώσεις που η καταγγελλόμενη κακοποίηση του ανηλικού καταδεικνύει πλημμελή άσκηση της γονικής μέριμνας του παιδιού από τους γονείς του, ενημερώνεται άμεσα, εκτός από τον Εισαγγελέα Υπηρεσίας και ο Εισαγγελέας Ανηλικών και σχηματίζεται από τον Εισαγγελέα Ανηλικών ένας ξεχωριστός φάκελος για την διερεύνηση αφενός των συνθηκών διαβίωσης του κακοποιημένου ανηλικού, αφετέρου της αναγκαιότητας απομάκρυνσης του ανηλικού από ένα κακοποιητικό

περιβάλλον και τοποθέτησής του σε κατάλληλο φορέα παιδικής προστασίας ή της ανάθεσης της επιμέλειάς του σε άλλο συγγενικό του πρόσωπο.

Ειδικότερα, ο Εισαγγελέας Ανηλίκων παραγγέλλει στις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου τη διενέργεια κατεπείγουσας κοινωνικής έρευνας στην οικία, όπου διαμένει ο ανήλικος, για τη διαπίστωση των συνθηκών διαβίωσής του. Ακολούθως, ο κοινωνικός λειτουργός πραγματοποιεί συναντήσεις με την οικογένεια άλλα και με το ίδιο το παιδί. Ο Κοινωνικός Λειτουργός μετά από τις συναντήσεις αυτές, εκτιμά τη γονεϊκή επάρκεια, την αλληλεπίδραση του κάθε γονέα με το παιδί του, τη σχέση του γονεϊκού ζεύγους και τα δυνατά και δυσλειτουργικά στοιχεία κάθε μέλους της οικογένειας. Επιπλέον, διερευνά το άμεσο και το ευρύτερο περιβάλλον του παιδιού, πραγματοποιεί συνάντηση και με το σχολείο που φοιτά το παιδί, τον δάσκαλο ή και τον διευθυντή του σχολείου. Στη συνέχεια, ο κοινωνικός λειτουργός υποβάλλει στον Εισαγγελέα Ανηλίκων σχετικό ενημερωτικό σημείωμα με τα στοιχεία που προέκυψαν κατά τη διεξαχθείσα κοινωνική έρευνα και την πρότασή του για την ανάγκη εξέτασης τόσο του ανηλίκου όσο και των γονέων/φροντιστών αυτού από ειδικούς επιστήμονες του τομέα της ψυχικής υγείας. Ακολούθως, ο Εισαγγελέας Ανηλίκων εκδίδει παραγγελία για παιδοψυχιατρική εκτίμηση του ανηλίκου, ή και ψυχιατρική εκτίμηση των γονέων του, και μετά την υποβολή των γνωματεύσεων ενώπιόν του, κρίνει εάν είναι απαραίτητη η απομάκρυνση του ανηλίκου από το οικογενειακό περιβάλλον για τη διασφάλιση της ψυχοσωματικής του ακεραιότητας, ζητώντας από την κοινωνική υπηρεσία να διερευνήσει εάν υπάρχει κάποιο άλλο πρόσωπο στο ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον (παππούς και γιαγιά ή θείοι, συνήθως) πρόθυμο και κατάλληλο να αναλάβει την επιμέλεια του ανηλίκου, και σε περίπτωση ανυπαρξίας τέτοιων προσώπων, να εντοπίσει και να υποδείξει στον Εισαγγελέα τον κατάλληλο φορέα παιδικής προστασίας. Στην περίπτωση που ο Εισαγγελέας Ανηλίκων κρίνει ότι το ανήλικο πρέπει να διαμένει πλέον στον ανευρεθέντα φορέα παιδικής προστασίας, αρχικά εκδίδει άμεσα διάταξη υποβολής του ανηλίκου σε ιατρικές εξετάσεις απαραίτητες ως προϋπόθεση για την ένταξή του στον φορέα, καθώς και διάταξη προσωρινής φιλοξενίας στο παιδιατρικό τμήμα του νοσοκομείου μέχρι την ολοκλήρωση των εξετάσεων και τη διευθέτηση των απαραίτητων συνεννοήσεων μεταξύ κοινωνικής υπηρεσίας και φορέα. Σε κάθε περίπτωση, άμεσα, ο Εισαγγελέας εκδίδει και Διάταξη για προσωρινή αφαίρεση της επιμέλειας, και της γονικής μέριμνας κατά περίπτωση, του ανηλίκου από τους γονείς του και για ανάθεση αυτής στον ανευρεθέντα φορέα, ή στο κατάλληλο συγγενικό του ανηλίκου πρόσωπο, και εισάγει σχετική αίτησή του στο Μονομελές Πρωτοδικείο το οποίο, κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας, ο Δικαστής του οποίου και αποφασίζει για την οριστική αφαίρεση της επιμέλειας ή και της γονικής

μέριμνας του ανηλίκου από τους γονείς του και την οριστική ανάθεση αυτής σε άλλο συγγενικό πρόσωπο, ή φορέα προστασίας ανηλίκων.

Εν ολίγοις όσα παρέθεσα ανωτέρω αποτελούν τον τρόπο λειτουργίας της Εισαγγελίας Πρωτοδικών σε επίπεδο ποινικο-κατασταλτικό για την πάσης φύσεως ποινική αντιμετώπιση της κακοποίησης ενός παιδιού, αλλά και της Εισαγγελίας Ανηλίκων (ως αυτοτελές Τμήμα της Εισαγγελίας Πρωτοδικών) σε επίπεδο προληπτικό για την προστασία του κακοποιημένου και παραμελημένου παιδιού, με την απομάκρυνσή του από το νοσηρό περιβάλλον που διαβιεί και την τοποθέτησή του σε ένα περιβάλλον πιο ασφαλές και πιο κατάλληλο για την ομαλή ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξή του.

Απαραίτητη ωστόσο προϋπόθεση για να μπορέσει να επέμβει τόσο η Αστυνομία όσο και η Εισαγγελία είτε κατασταλτικά, είτε προληπτικά, είναι να καταγγεληθεί η οποιαδήποτε κακοποιητική συμπεριφορά σε βάρος ανηλίκου από το οικείο περιβάλλον του, είτε το ευρύτερο οικογενειακό, είτε το σχολικό. Και για να καταγγεληθεί, προϋποτίθεται ότι το περιβάλλον πρέπει να έχει την ικανότητα να αντιληφθεί κακοποιητικές συμπεριφορές, οι οποίες σε πρώιμα στάδια δεν είναι και τόσο εμφανείς, εάν όμως δεν περιοριστούν εγκαίρως διογκώνονται και φτάνουν σε ακραίες μορφές κακοποίησης ενός παιδιού και δυστυχώς κάποιες φορές και σε γενετήσιες κακοποιητικές συμπεριφορές .

Πώς λοιπόν μπορούν οι γονείς να προσεγγίσουν το παιδί τους, και οι εκπαιδευτικοί τον μαθητή τους ;

Η ΕΛ.ΑΣ. στην επίσημη ιστοσελίδα της γνωστοποιεί προς τους πολίτες πολύ χρήσιμες σχετικές οδηγίες, απευθυνόμενη τόσο προς τους ενήλικες, όσο και προς τους ίδιους τους ανηλίκους, ως ακολούθως :

A] Οδηγίες πρόληψης προς ενηλίκους (γονείς, εκπαιδευτικούς, κλπ.):

- Κουβεντιάστε με τα παιδιά και ακούστε ό,τι έχουν να σας πουν.
- Συζητήστε από πολύ νωρίς για τα μέρη του σώματος με το πραγματικό τους όνομα.
- Μιλήστε μαζί τους και απαντήστε στις απορίες που έχουν για τις ανθρώπινες σχέσεις και το σεξ.
- Μάθετε στα παιδιά τα όρια και εξηγήστε ότι κανείς δεν πρέπει να τα παραβιάζει. Τονίστε τους ότι το σώμα τους είναι δικό τους, τους ανήκει και το εξουσιάζουν μόνο εκείνα και κανένας άλλος.
- Κερδίστε την εμπιστοσύνη τους και δώστε τους το δικαίωμα να μπορούν να σας πουν ο,τιδήποτε χωρίς να φοβούνται ή να ντρέπονται.

- Διδάξτε τους τις συμπεριφορές που είναι αποδεκτές απέναντι στους ενήλικους, αλλά και απέναντι στα παιδιά της ηλικίας τους.
- Συνοδέψτε τα παιδιά στις δραστηριότητές τους και γνωρίστε όλους τους ενήλικους και μεγαλύτερους εφήβους που ενδεχομένως έχουν επαφή και επικοινωνία με το παιδί σας.
- Ζητήστε από το παιδί να σας υποδείξει το ίδιο ένα πρόσωπο αναφοράς εκτός της οικογένειας, στο οποίο να μπορεί να μιλήσει αν για οποιοδήποτε λόγο εσείς δεν είστε διαθέσιμοι.

Σημάδια που πρέπει να προσέχετε :

- Παρουσιάζει το παιδί κάποια απότομη αλλαγή στη συμπεριφορά του;
- Μήπως εμφανίζει ξαφνικά προβλήματα στον ύπνο, ή βλέπει πιο συχνά εφιάλτες;
- Ζωγραφίζει θέματα με σεξουαλικό περιεχόμενο;
- Έχει σεξουαλική συμπεριφορά που δεν ταιριάζει με την ηλικία του ή επιδεικνύει σεξουαλική συμπεριφορά προς άλλα παιδιά;
- Φοβάται πρόσωπα ή μέρη που δεν φοβόταν παλαιότερα;
- Μιλάει τον τελευταίο καιρό συνέχεια για κάποιον ενήλικο, για τον οποίο δε μιλούσε στο παρελθόν;
- Έχει χρήματα (ή καινούρια ρούχα, αντικείμενα, κλπ.) που δεν μπορεί να δικαιολογήσει την προέλευσή τους;
- Προσπαθεί να σας πει κάτι, αλλά σταματά όταν εμφανίζεται κάποιος άλλος ενήλικος;
- Έρχεται σπίτι με σκισμένα ρούχα ή λερωμένα εσώρουχα;
- Εμφανίζει δυσκολία να περπατήσει ή να καθίσει;

Τι κάνουμε όταν υποψιαζόμαστε ότι ένα παιδί κακοποιείται ;

- Διατηρούμε την ψυχραιμία μας και επιλέγουμε έναν ιδιωτικό και ασφαλή χώρο για να μιλήσουμε με το παιδί. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να προκαλέσουμε περισσότερο φόβο, ή πανικό στο παιδί.
- Πιστεύουμε ό,τι μας λέει και δεν προσπαθούμε να διερευνήσουμε την αλήθεια, ή μη, των λεγομένων του. Πρέπει να μας νιώθει «σύμμαχο» .
- Κάνουμε μόνο ανοιχτές ερωτήσεις και δεν καθοδηγούμε το παιδί (π.χ. ρωτάμε : «τι συνέβη μετά;» , και όχι «τι άλλο σου έκανε;»). Αποφεύγουμε οποιαδήποτε ερώτηση μπορεί να απαντηθεί με ένα σκέτο «ναι» ή «όχι» (π.χ. δεν ρωτάμε με διατύπωση, τύπου : «σου είπε μετά να μην μιλήσεις σε κανέναν;»).
- Δεν εκφράζουμε οποιαδήποτε κρίση για το δράστη και τις πράξεις του.

- Δεν κάνουμε ποτέ και για κανένα λόγο καμία απολύτως ερώτηση που να ξεκινάει με τη λέξη «γιατί;» ή φράσεις όπως «για ποιο λόγο...». Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει το κακοποιημένο παιδί να αισθανθεί ενοχή για ό,τι του συνέβη.
- Τονίζουμε ότι υπάρχουν και άλλα παιδιά που τους έχει συμβεί κάτι παρόμοιο, αλλά και ότι υπάρχουν άνθρωποι που μπορούν να βοηθήσουν, δίνοντας του κουράγιο, ωστόσο αποφεύγουμε τις υποσχέσεις.
- Εξηγούμε στο παιδί ότι θα πρέπει να απευθυνθούμε στις αρμόδιες Αρχές για να το βοηθήσουν και το ευχαριστούμε για την εμπιστοσύνη που μας έδειξε με το να μας μιλήσει.
- Τέλος, αναφέρουμε οποιοδήποτε περιστατικό κακοποίησης ανήλικου αμέσως. Έχουμε υποχρέωση να το κάνουμε και καμία δικαιολογία να το αποκρύψουμε.

B] Οδηγίες προστασίας προς τους ανήλικους

(τις οποίες σας προτρέπω να μεταφέρετε στα παιδιά σας και στους μαθητές σας σε χρόνο που εσείς θα κρίνετε κατάλληλο για την ηλικία και την ωριμότητα του παιδιού) :

- Το σώμα σου είναι ΔΙΚΟ ΣΟΥ και ΚΑΝΕΝΑΣ δεν έχει το δικαίωμα να σε αγγίζει με τρόπο που δεν θέλεις, ή που σε κάνει να νιώθεις άβολα.
- Δεν υπάρχει κανένα «καλό» άγγιγμα που να είναι ταυτόχρονα και «μυστικό».
- Ξεχώρισε το «δώρο» από τη «δωροδοκία»: «Δώρο» είναι κάτι που σου δίνει κάποιος γιατί σε αγαπάει χωρίς να ζητάει κάτι και από εσένα, ενώ «δωροδοκία» είναι όταν κάποιος σου δίνει κάτι, ή σε αφήνει να κάνεις κάτι, και ζητάει αντάλλαγμα για αυτό.
- Αν σε προβληματίζει ο τρόπος που σε προσεγγίζει ένας ενήλικος, μίλησε στους γονείς σου, στον παππού, στη γιαγιά, στο θείο ή σε οποιονδήποτε άνθρωπο εμπιστεύεσαι. Μίλα, και **μη σταματήσεις να μιλάς, μέχρι κάποιος να σε ακούσει.**
- Πες «**όχι**» όταν:
 - Κάποιος σου ζητά να κάνεις κάτι, που ξέρεις ότι είναι λάθος.
 - Κάποιος θέλει να σε αγγίξει κάπου, που δεν θέλεις εσύ.
 - Κάποιος κάνει κάτι στο σώμα σου, που σε κάνει να νιώθεις περίεργα ή και να πονάς.
 - Κάποιος σου ζητά να κάνεις κάτι και να μην το πεις στους γονείς σου.
 - Κάποιος σου ζητάει να κάνεις κάτι που αφορά το σώμα σου και θέλει να το κρατήσεις μυστικό.

Τέλος, για αναφορές περιστατικών κακοποίησης ανηλίκων μπορείτε να απευθυνθείτε:

- αν ο ανήλικος είναι κάτοικος Αττικής : στην Υποδιεύθυνση Προστασίας Ανηλίκων της Διεύθυνσης Ασφάλειας Αττικής - Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αττικής (ΓΑΔΑ): Λεωφ. Αλεξάνδρας 173, τηλ. 210 6476370, email: ypa.daa@hellenicpolice.gr

- αν ο ανήλικος είναι κάτοικος Θεσσαλονίκης : στην Υποδιεύθυνση Προστασίας Ανηλίκων της Διεύθυνσης Ασφάλειας Θεσσαλονίκης: Μοναστηρίου 326, τηλ. 2310 388456.

- αν ο ανήλικος είναι κάτοικος οποιασδήποτε άλλης περιφέρειας της χώρας : στις κατά τόπους Διευθύνσεις και Υποδιευθύνσεις Ασφαλείας των Νομών των υπόλοιπων Υπηρεσιών της Ελληνικής Αστυνομίας.

Για αναφορές περιστατικών διαδικτυακής παρενόχλησης - παιδοφιλίας ή πορνογραφίας ανηλίκων, μπορείτε να επικοινωνείτε με τη Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος στα ακόλουθα στοιχεία επικοινωνίας: τηλεφωνικά: 11188 ή με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) στο: ccu@cybercrimeunit.gov.gr

Μέσω της εφαρμογής (application) για έξυπνα τηλέφωνα (smart phones) με λειτουργικό σύστημα ios/android: CYBERKID

Σε κάθε περίπτωση, δε, μπορείτε να απευθύνεστε στις κατά τόπους Εισαγγελίες Πρωτοδικών, όπου θα σας καθοδηγήσει σχετικά ο εκάστοτε Εισαγγελέα Υπηρεσίας και Ακροάσεων.

Συνοψίζοντας, λοιπόν, το πρόβλημα κακοποίησης – παραμέλησης των παιδιών είναι γνωστό σε όλους μας. Το παιδί ήταν και συνεχίζει να είναι «θύμα της βίας των μεγάλων». Η κακοποίησή του με οποιαδήποτε μορφή και αν εκδηλώνεται, αποτελεί μελανό στίγμα στον πολιτισμό μας. Στην προσπάθεια αντιμετώπισης και ποινικού κολασμού του φαινομένου, το νομικό μας οπλοστάσιο είναι πλήρες και επαρκές, ωστόσο οι δυσκολίες εμφανίζονται στη διαχείριση των κακοποιημένων ανηλίκων, μετά την διάγνωση της κακοποίησης τους και της ανάγκης απομάκρυνσης τους από το κακοποιητικό οικογενειακό περιβάλλον και της τοποθέτησης τους σε φορείς παιδικής προστασίας όπου θα μπορούν να βρουν φιλοξενία και ήρεμο περιβάλλον που θα διασφαλίζει την ορθή ψυχοσωματική τους ανάπτυξη. Στο στάδιο αυτό είναι αναγκαίο να προστατεύσουμε τα παιδιά από την δευτερογενή κακοποίηση τους και να τα κάνουμε να νιώσουν επιτέλους ασφαλή. Και σε αυτή την κατεύθυνση εργαζόμαστε όλοι οι συναρμόδιοι φορείς, κοινωνικές υπηρεσίες, φορείς προστασίας παιδιών (όπως και το Χαμόγελο του Παιδιού) Αστυνομία, Εισαγγελίες και Δικαστές. Εκ μέρους όλων μας, λοιπόν, ζητώ τη συνδρομή όλων εσας,

γονέων και εκπαιδευτικών, στο μέτρο των δυνατοτήτων και των αρμοδιοτήτων σας, για να εξασφαλίσουμε ένα καλύτερο μέλλον στα παιδιά, που είναι το μέλλον της ίδιας της κοινωνίας μας.

Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας.

Μαρία – Σοφία Βαϊτση
Αντισταγωγέας Πρωτοδικών